

Мережана Олена

Студентка 43 групи ННІ іноземної філології

Науковий керівник: канд. філ. наук,

доцент Гирич О.В.

Прагматичні особливості лексико - граматичних засобів вираження категорії модальності у політичному дискурсі

Сучасне мовознавство виявляє неабиякий інтерес до вивчення категорії модальності в англійській мові. Модальність розглядається як функціонально-семантична категорія, мовна універсалія, що проявляється в основних категоріях мови. Дана мовна категорія виступає важливим елементом комунікації, виражаючи відношення того, хто говорить до висловлювання, і є невід'ємною властивістю тексту, що включає в себе ставлення автора до дійсності, і є основною складовою прагматичного компоненту тексту.

Загальновідомо, що за допомогою модальності ми можемо виражати свої думки вільно, експресивно, адже неможливо передати необхідну інформацію без демонстрування нашого ставлення до того, що ми повідомляємо. Тому модальність відіграє важливу роль у текстах будь-якого стилю, будь-якого жанру. Дане дослідження спрямоване безпосередньо на вивчення лексико-граматичних засобів вираження категорії модальності у британському та американському політичному дискурсі.

Протягом багатьох років велика кількість науковців у сфері мовознавчої науки займається вивченням особливостей функціонування категорії модальності у процесі комунікації та основні засоби її вираження. Оскільки активний розвиток наукових досліджень даної проблеми припадає більшою мірою на XX століття, то важливо зазначити вклад у розвиток категорії модальності в англійській мові таких науковців, як В.В. Виноградова (1972), Н.Ю. Шведової (1980), Г.О. Золотової (1973), В.Г. Гака (1972), Н.А. Золототрубової (1975), Н.Д. Зайченко (1989).

Мета статті полягає у вивченні особливостей вираження та функціонування лексико-граматичних засобів категорії модальності у політичному дискурсі та дослідженні частотності їх використання всесвітньо відомими політичними

діячами британської та американської політичної системи сер. XX – поч. XXI століття.

Основне завдання полягає в тому, щоб дати чітке визначення поняття «модальність» та визначити основні особливості функціонування засобів вираження модальності у публічних промовах політичних діячів.

Досліджуючи три основні концептуальні підходи до визначення поняття «модальності» у лінгвістиці, можна з впевненістю сказати, що явище модальності надзвичайно складне та багатоаспектне. З приводу цього Я. Рецкер зазначив, що «немає в англійській мові іншої лексико-граматичної категорії, котра представляла би більше складностей в процесі перекладу, ніж категорія модальності» [Рецкер, с. 170]. Саме тому, при перекладі та опрацюванні публічних промов британського та американського політичного дискурсів потрібно приділяти велику увагу точності передачі на іншу мову вживаних політиками лексичних та лексико-граматичних засобів вираження категорії модальності, щоб абсолютно точно передати особисте ставлення та емоційний стан автора під час висловлювання.

Інший підхід до визначення поняття «модальності» чітко окреслено у Лінгвістичному енциклопедичному словнику В. М. Ярцевої, де вона зазначає, що «модальність (від сер. -лат. *modalis* - модальний; лат. *Modus* - міра, спосіб) це функціонально-семантична категорія, що виражає різноманітні види ставлення до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації того, що повідомляється» [Ярцева, с. 303].

Один з найвідоміших лінгвістів XX століття, видатний швейцарський лінгвіст Шарль Баллі стверджує, що «модальність - це душа речення. Немає висловлювань без модальності» [Баллі, с. 44].

Матеріали здійсненого дослідження дозволяють визначити низку особливостей щодо застосування модальності у політичному дискурсі, а саме у публічних промовах всесвітньо відомих політиків. Було взято на розгляд лише найбільш відомі трибунні звернення американських та британських політичних діячів XX-XXI століття. Як було виявлено, політичні публічні промови стосуються суспільно-важливих тем, і спрямовані на інформування чи переконування певної групи людей.

Тому, необхідно дослідити такий тип промов, де мовець може виражати свої власні думки, ідеї чи почуття, як наприклад в інавгураційних виступах американських президентів Джона Кеннеді від 20 січня 1961 року та Барака Обами від 20 січня 2009 року та одні з найвідоміших політичних промов XX століття, а саме виступи британських прем'єр-міністрів Вінстона Черчіля під назвою «Залізна завіса» та Тоні Блера «Звернення до Ірландського Парламенту».

Керуючись класифікацією А. Сингаївської та В. Євченко, здійснено аналіз частотності використання лексичних та лексико-граматичних засобів вираження модальності, а саме модальних слів та модальних дієслів. Якщо говорити у відсотковому співвідношенні, то загалом можна виокремити приблизно 10-20 % засобів вираження модальності у кожному публічному висловлюванні. Цілком очевидно, що це досить невелика цифра, але все ж це дає нам змогу дати оцінку особливостей їх функціонування у сфері політичного життя. Для підтвердження даного відсоткового співвідношення можна навести наступні приклади із промови Вінстона Черчіля «Залізна Завіса»:

*“These squadrons **would** be trained and prepared in their own countries, but **would** move around in rotation from one country to another. They **would** wear the uniform of their own countries but with different badges. They **would** not be required to act against their own nation, but in other respects they **would** be directed by the world organization.”*

*“The dark ages **may** return, the Stone Age **may** return on the gleaming wings of science, and what might now shower immeasurable material blessings upon mankind, **may** even bring about its total destruction. Beware, I say; time **may** be short.”* [Articles tagged: speech examples].

Важливим аспектом є те, що політичні діячі у своїх промовах дотримуються усіх правил публіцистичного стилю, але поряд з цим висловлюють своє власне ставлення до фактів чи подій через вживання різних засобів модальності. Цей факт повністю підтверджує думку Шарля Баллі з приводу визначення ролі категорії модальності у мовленні.

Під час проведення порівняльного аналізу на частотність використання лексико-граматичних засобів вираження модальності стало цілком зрозуміло, що британський політичний дискурс є більш насиченим модальними словами та

модальними дієсловами в порівнянні з американським. Найбільша кількість засобів вираження модальності зафіксована у промові Вінстона Черчіля «Залізна завіса».

Новизна дослідження виявляється у використанні цікавих випадків поєднання модальних слів або модальних дієслів, які були вживані для підсилення значення висловлювання та для вираження емоційного стану мовця під час проголошення публічної промови, наприклад коли лексичний засіб відіграє роль експресіонізму (підсилювача) модального дієслова *must*: “*We surely must not let that happen again.*”, та багато інших прикладів.

Отже, у статті була висвітлена проблема концептуальних підходів до визначення поняття «модальність»; особливості функціонування категорії модальності та частота використання лексико-граматичних засобів модальності в британському та американському політичному дискурсі на матеріалі промов американських президентів Джона Кеннеді та Барака Обама і британських прем'єр-міністрів Вінстона Черчіля та Тоні Блера.

Список використаних джерел

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. М., Издательство иностранной литературы, 1955. - 416с.
2. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева, - М.: Сов. энциклопедия, 1990. - 685с.
3. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода / Дополнения и комментарии Д.И. Ермоловича. - 2-е изд., стереотип. - М.: "Р. Валент", 2006. - 240с.
4. Articles tagged: speech examples. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sixminutes.dlugan.com/tag/speech-examples/>